

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ๒) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ๓) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ปัญหาบทบาทพระสังฆาธิการในด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ทำการวิจัยได้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากจำนวน ประชากร ๓๐๐ รูป โดยใช้ตารางสำเร็จขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๖๙ รูป เป็นการศึกษาแบบผสม (Mix Method Research) โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผสมกับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structrue Interview) โดยนำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง สถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติดังนี้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยวิธีการทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีมีตัวแปร ๒ ตัวแปรย่อย แต่หากมีตัวแปร ๓ ตัวขึ้นไปใช้วิธีการทดสอบค่าเอฟ (F-test) มีการ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี ผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด LSD (Least Significant Difference) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จัด กลุ่มข้อมูล (Data Groping) ตามลำดับความสำคัญประเด็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ จากนั้น จึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาประกอบบริบท (Context Content analysis Technique) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑. ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ ผู้มีอายุ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๘๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐๐ ผู้มีพรรษา ๑๖ – ๒๐ พรรษา จำนวน ๗๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๕๐ ผู้มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน ๘๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑๓ ผู้มีนักธรรมชั้นเอก จำนวน ๙๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๓๘ ผู้ไม่มีวุฒิปริญญาธรรม จำนวน ๗๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๔

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของ พระสังฆาธิการ ที่มีต่อบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์

ด้านการปกครองของพระสังฆาธิการ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี

ความคิดเห็นของ พระสังฆาธิการ ที่มีต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย ๓.๙ ๑ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปได้ดังนี้

๑) ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัย บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๗๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากเป็นลำดับ

๒) ด้านการปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมากเป็นลำดับ

๓) ด้านการปกครองภายในวัด บทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ย ๓.๔๘ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับ มากเป็นลำดับ

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความคิดเห็นของ พระสังฆาธิการ ที่มีต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี

ผลการเปรียบเทียบคุณภาพการความคิดเห็นของ พระสังฆาธิการ ที่มีต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี จำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาทางโลก วุฒิการศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาบาลี นำไปสู่การตอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดดังนี้

๑) พระสังฆาธิการ ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาให้ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้ง

ไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มี อายุ ต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อ บทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน จึงยอมรับสมมติฐาน

๒) พระสังฆาธิการ ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มี พรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกันทุกด้าน

๓) พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางโลก ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มี วุฒิการศึกษาทางโลก ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ไม่แตกต่างกัน

๔) พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มี วุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ทุกด้านไม่แตกต่างกัน

๕) พระสังฆาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาบาลี แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า พระสังฆาธิการ ที่มี วุฒิการศึกษาบาลี ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่พบว่าพระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาบาลีระหว่าง เปรียญธรรม ๔- เปรียญธรรม ๖ ประโยค และพระสังฆาธิการที่มีวุฒิการศึกษาระหว่าง เปรียญธรรม ๗ – เปรียญธรรม ๙ ประโยค มีความคิดเห็นต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ด้านการปกครองภายในวัดน้อยกว่า พระสังฆาธิการที่ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๕.๑.๔ สรุปปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี

จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ปัญหา อุปสรรค และนำไปสู่ข้อเสนอแนะซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองของ คณะสงฆ์ ใน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ดังนี้

ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองของ คณะสงฆ์ ใน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี คือ ผู้บริหารสำนักงานปฏิบัติการได้ไม่ค่อยสมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย จำนวน ๗๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๙๗

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี คือ มีการประชุมและอบรมผู้บริหารเพื่อให้สมบูรณ์ตามพระธรรมวินัย จำนวน ๗๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๗๔

ด้านการปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี คือ ขาดความเด็ดขาดในการดูแล เคร่งครัดตามกฎหมายคณะสงฆ์เกินไป จำนวน ๖๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๖๔

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี คือ ผู้นำต้องมีความเด็ดขาด ชัดเจนต่อกฎหมายคณะสงฆ์ จำนวน ๖๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๘๒

ด้านการปกครองภายในวัด

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคต่อบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี คือ การไม่ให้ความเคารพกันของผู้บวชก่อนหลัง จำนวน ๖๕ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๔๖

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยนี้ กล่าวถึงการศึกษา บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๕.๒.๑ จากผลการวิจัย พบว่าความคิดเห็นต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ระดับมาก คือ ๑) ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัย ๒) ด้านการปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ ๓) ด้านการปกครองภายในวัด

แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของพระสังฆาธิการที่มีต่อบทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ทำให้ทราบถึงบทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครองคณะสงฆ์ ในอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี เพื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีประเด็นนำมาอภิปรายได้ดังนี้

๑. ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัย จากการศึกษาพบว่า บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี ด้านการปกครองตามพระธรรมวินัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรบุญโญ** ได้วิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม ด้านการศาสนศึกษาด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ พบว่ามีบทบาทอยู่ในระดับมากทุกด้าน [□] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระธนดล นาคพิพัฒน์** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการวิจัยสรุปว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก [□]

๒. ด้านการปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ จากการศึกษาพบว่า บทบาทพระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเส้าไห้ จังหวัดสระบุรี ด้านการปกครองตามกฎหมายคณะสงฆ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ทศธร ภูพวง** ได้วิจัยเรื่อง “สภาพและปัญหาการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓” ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓ โดยรวมทั้ง ๖

[□] พระครูสังฆรักษ์พศวีร์ ธีรบุญโญ, “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : ศึกษากรณี พระสังฆาธิการในจังหวัดนนทบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

[□] พระธนดล นาคพิพัฒน์, “การบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

ด้าน อยู่ในระดับมาก รายด้าน ด้านการปกครองและด้านการสาธารณูปการอยู่ในระดับมากด้านที่เหลืออยู่ในระดับน้อย □

๓. ด้านการปกครองภายในวัด จากการศึกษาพบว่า บทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสนาให้ จังหวัดสระบุรี ด้านการปกครองภายในวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหากมล โปร่งใจ (ขนติโร)** ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน ผลการศึกษาประสิทธิภาพในการบริหารงานคณะสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่ในเขตอำเภอป่าซาง มีประสิทธิภาพในการบริหารงานอยู่ในระดับมาก พระสงฆ์ในระดับปกครองขาดความสามัคคีและมีการเล่นพรรคเล่นพวกเพื่อผลประโยชน์ในการเลื่อนตำแหน่งสมณศักดิ์ด้วยซึ่งถือได้ว่าเป็นภาวะการเมือง ในองค์กรทำให้ได้รับความยุติธรรมไม่เท่ากัน ในวงการสงฆ์ในปัจจุบัน □ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กฤตดา มมตะขบ** ได้วิจัยเรื่องเกี่ยวกับ ทศนคติของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อโครงสร้างอำนาจ การปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕ พบว่า ทศนคติของพระสงฆ์โดยทั่วไปไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างอำนาจเห็นว่า โครงสร้างอำนาจเดิมไม่สอดคล้องกับโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม การเมืองของประเทศ เจ้าอาวาสมีอำนาจมากเกินไปควรนำพระธรรมวินัยมายึดเป็นหลักในการตัดสินใจ ตัดสินปัญหา ควรมีการกระจายอำนาจให้พระสงฆ์ภูมิภาคในทุกขั้นตอนของการบริหารการแต่งตั้ง และถอดถอน รัฐควรเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือสถาบันศาสนามากขึ้นและนอกจากนี้ประชาชนควรเข้ามามีอำนาจในระดับที่เหมาะสม □

□ ทศตร ภูพวก, “สภาพและปัญหาการบริหารวัดในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค ๑๓”, **วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๗).

□ พระมหากมล โปร่งใจ (ขนติโร), “ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”, **วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐).

□ กฤตดา มมตะขบ, “ทศนคติของพระสงฆ์ในจังหวัดเชียงใหม่ต่อโครงสร้างอำนาจการปกครองวัดตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕”, **วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕).

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ บทบาท พระสังฆาธิการด้านการปกครอง คณะสงฆ์ ในอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ” ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

๑) คณะสงฆ์ควรให้ความสำคัญต่อการกำกับดูแล ปฏิบัติตามกฎระเบียบของวัดให้เหมาะสม ไม่เคร่งครัดเกินไปหรือหย่อนยานเกินไป การปกครองเป็นหน้าที่ของเจ้าอาวาสและภิกษุสามเณร ถ้าสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสังคมในปัจจุบันเป็นบรรทัดฐานเพื่อให้เกิดความสมดุลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของสมณะ การให้ความเคารพกันตามลำดับความอาวุโส

๒) คณะสงฆ์ควรดำเนินงานอบรมความรู้ให้แก่พุทธศาสนิกชน คณะสงฆ์ควรจัดให้มีครูพระเข้าไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ได้อย่างต่อเนื่อง สำหรับอบรมเยาวชนจะได้ซึมซับรับธรรมเป็นหลักการใช้ชีวิต ควรจัดสถานที่ของวัดเพื่อเป็นที่สำหรับเป็นค่ายพุทธบุตรอบรมเยาวชน และสามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

๓) คณะสงฆ์ควรให้การสนับสนุนการเป็นครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานที่ศึกษานั้นๆ ทางคณะสงฆ์ควรจัดหาและส่งไปฝึกอบรมเสริมความรู้เพื่อที่จะได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการสอน ให้พระภิกษุสามเณรได้มีโอกาสในการแสดงความสามารถตามสติปัญญา ในด้านต่างๆ เช่น อบรมเยาวชนฯ

๔) คณะสงฆ์ควรสั่งให้แต่ละวัดหมั่นทำกิจวัตรของสงฆ์ให้ครบถ้วน เช่นการสวดมนต์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็น ส่งเสริมให้มีการออกไปเผยแผ่ธรรมตามสถานที่ต่างๆ สถานศึกษา หรือในสถานที่ราชการ เพื่ออบรมความรู้คุณแก่ทุกคนที่สนใจเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปในตัวสำหรับการใช้ชีวิตประจำวัน

๕) ผู้ปกครองทุกวัด ควรมีการวางแผนในการซ่อมแซมและปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุ และการก่อสร้างเสนาสนะโดยการจัดหากองทุนบำรุงวัด การจัดการทอดกฐิน การทอดผ้าป่า เพื่อการบำรุงวัด คณะสงฆ์ควรมีการประชุมวางแผนให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการจัดสรรงบประมาณของตนเองที่มีอยู่ให้เหมาะสมและคุ้มค่าที่สุดในเรื่องการดูแล และการบำรุงรักษาอาคารเสนาสนะของวัดรวมทั้งการก่อสร้างเพื่อเติมเพื่อให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์น่าอยู่อาศัย

๖) พระภิกษุสงฆ์ควรมีบทบาทในการส่งเสริม ด้วยการปลุกจิตสำนึก ให้เข้าถึงชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การสื่อธรรมเข้าสู่ชุมชน การส่งเสริมศีลธรรม ซึ่งควรจะต้องเป่าหมายไว้ให้ชุมชนชนปลอดอบายมุขด้วยอบาย ดำเนินการในการป้องกันยาเสพติดให้โทษ เพื่อเป็นการป้องกันภัยจากอบายมุขทุกอย่างสู่ลูกหลานและคณะสงฆ์ เป็นการป้องกันการเสื่อมเสียชื่อเสียง ของหมู่คณะด้วย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑. ควรจัดให้มีการอบรมเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปกครองคณะสงฆ์
๒. ควรให้มีการจัดการประชุมเพื่อวางนโยบายในการปกครองร่วมกันภายในเขตการปกครองคณะสงฆ์
๓. ควรให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนในการกำหนดหรือการออกข้อบังคับในการปกครอง เพื่อทำให้เกิดความสมดุลในการบริหารหรือเพื่อให้ผู้บังคับและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีการปกครองอย่างเรียบร้อย

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียด ด้วยการสัมภาษณ์ (Interview) โดยแบบสัมภาษณ์ รวบรวมข้อมูลจากการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เช่น พระสงฆ์ที่มีบทบาทโดดเด่นใน ด้านการปกครองคณะสงฆ์เป็นภารกิจหลัก ๖ ด้านด้วยกัน
๒. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นการสอบถามจากประชาชน หรือผู้ที่ได้รับผลโดยตรงจ ากการปกครองคณะสงฆ์ เพื่อให้ได้ความเห็นจากมุมมองประชาชนที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ผู้ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน
๓. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ ที่สามารถนำมาใช้เพื่อการพัฒนาด้านการปกครองไปสู่ความสำเร็จ